



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1685/2017
08.11.2017. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и Лидије Ђукић, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде и државне управе, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 613/17 од 04.05.2017. године, у седници одржаној 08.11.2017. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 613/17 од 04.05.2017. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 30/16 од 22.12.2016. године, тужбени захтев тужиоца АА је делимично усвојен па је обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе оца, сада пок ВВ, плати 500.000,00 динара са законском каматом од пресуђења до исплате. У осталом делу одбијен је, као неоснован, захтев тужиоца АА за накнаду штете преко досуђеног износа од 500.000,00 динара до тражених 20.000.000,00 динара са законском каматом, као и тужбени захтев ББ за накнаду нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе прадеде, сада пок ВВ, као и захтеви тужилаца за накнаду материјалне штете и то: 6.440.000,00 динара на име обављеног а неплаћеног рада обављеног у редовно радно време, 10.945.650,00 динара на име обављеног прековременог рада, 3.141.666,00 динара на име губитка плата по престанку лишења слободе, 485.466,00 динара на име разлике у платама пре и после штетног догађаја, 4.998.930,00 динара на име губитка пензије, разлике у пензији 7.240.800,00 динара, као и 7.000.000,00 динара на име губитка стана, све са затезном каматом од пресуђења до исплате. Истом пресудом обавезана је тужена да тужиоцу АА накнади трошкове парничног поступка од 64.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда Новом Гж 613/17 од 04.05.2017. године, ставом првим изреке делимично је усвојена жалба тужиоца АА, а делимично је

одбијена, док је жалба тужиоца ББ одбијена, као неоснована, па је првостепена пресуда преиначена у побијаном одбијајућем делу и у делу одлуке о трошковима поступка, тако што је обавезана тужена да тужиоцу АА, на име накнаде нематеријалне штете, поред досуђеног износа од 500.000,00 динара, плати још 250.000,00 динара са законском каматом почев од 22.02.2016. године до исплате, док је првостепена пресуда потврђена у преосталом побијаном одбијајућем делу и у делу одлуке о трошковима поступка.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену тужиоци су изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, ("Сл. гласник РС", бр.72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка због којих се она може изјавити, применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према чињеничном стању на ком је заснована побијана одлука, тужилац АА је син, а тужилац ББ прауник сада пок. ВВ, коме је решењем Среског јавног тужиоца од 07.11.1951. године одређен истражни затвор због основане сумње да је извршио кривично дело непријатељске пропаганде, који се рачуна почев од 04.11.1951. године, а решењем Народног одбора Народне Републике Србије, II реона Града Београда бр.820 од 10.03.1952. године изречена му је казна затвора од 30 дана, у коју му је урачунато време проведено у истражном затвору, али му је изречена и заштитна мера друштвено корисног рада у трајању од 2 године. Ову казну је издржавао на Голом Отоку где је провео укупно 2 године 2 месеца и 13 дана (805 дана), где је био подвргнут разним врстама психичке и физичке тортуре, а на слободу је пуштен 27.01.1954. године. По изласку на слободу, био је без посла до 01.03.1964. године, када се запослио у задрузи „ГГ“ у ..., док је породица остала у ..., али ту је радио само до 30.10.1965. године. Након тога је био без посла до 20.03.1966. године, када се запослио у представништву фирме „ДД“, у Право на пензију остварио је 04.04.1968. године. Преминуо је 30.03.1996. године.

Након хапшења ВВ, његова супруга је остала да живи са троје деце, од којих је тужилац АА рођен ...1946. године, као треће, најмлађе дете, а који је у моменту хапшења оца имао свега 5 година. Да би преживели, мајка тужиоца АА је у том периоду била принуђена да ради разне послове (претежно на њивама), али најчешће нису имали шта да једу. Живели су изоловано и нико није смео да долази у њихову кућу, нити да им помогне – да донесе храну. Мајка овог тужиоца је трпела и разна понижења од становника ... само зато што јој је супруг осуђен по ИБ-у. Тужилац АА се сећа да су након очевог хапшења, често долазили људи из УДБ-е, испитивали мајку и бабу, мајку често одводили, а да га је једном приликом, када су поново дошли да воде мајку, један припадник УДБ-е ударио тако јако да је пао, само зато што се ухватио мајци за сукњу. За овог тужиоца и само хапшење оца је било трауматично, јер се отац крио у земуници, а када су дошли да га хапсе (4 човека из УДБ-е), викали су на мајку и бабу и претили да ће целу породицу одвести у затвор у Кулу. Овај тужилац је и у школи био

етикетиран од стране друге деце, избегавали су га, а био је шиканиран и од стране учитеља, тако да је практично растао сам, осећајући се изопштено и усамљено.

Тужилац ББ је праунук сада пок. ВВ, а рођен је ...1986. године у ... и о наведеним догађајима је сазнао из приче оца, деде и прадеде ВВ.

Судови су утврдили и да је правноснажним решењем Вишег суда у Новом Саду Рех 29/11 од 15.09.2011. године, усвојен је захтев за рехабилитацију ВВ и утврђено да је без правног дејства решење Народног одбора Народне Републике Србије, II реона Града Београда Града Сарајева УП I бр.820 од 10.03.1952. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, правилно је побијаном одлуком примењено материјално права из члана 26. став 3. у вези члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“ бр.92/11), када је утврђено да тужилац АА спада у круг лица која имају право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе свог оца, у складу са законом којим се уређују облигациони односи, па је висина правичне новчане накнаде овог вида нематеријалне штете одмерена уз правилну примену члана 200. Закона о облигационим односима у висини од 750.000,00 динара.

Тужилац АА је у време када му је отац лишен слободе имао 5 година и није био у потпуности свестан разлога очевог одсуства и тежине ситуације у којој су се нашли, али је трпео последице ситуације у којој су се нашли, присуства страха у породици који је и сам осећао, оскудице, изопштености из друштва, као и других непријатности које су доживљавали, а које је и сам осећао посебно касније, у периоду када је кренуо у школу, због чега је трпео душевне болове који су трајали и по очевом повратку са одслужења казне, јер се однос друштва према њима није битно променио, а што је све било последица чињенице да је његов отац проглашен за народног непријатеља и због тога лишен слободе.

Узимајући у обзир све наведене чињенице, као и циљ коме накнада нематеријалне штете служи (члан 200. став 2. Закона о облигационим односима), Врховни касациони суд налази да је износ досуђен побијаном одлуком, за претрпљене душевне болове које је овај тужилац трпео због неоснованог лишења слободе свог оца, правилно и адекватно одмерен, та као такав представља правичну накнаду овог вида нематеријалне штете.

Приликом одлучивања о висини правичне накнаде, другостепени суд је одлучио уз адекватну оцену значаја повређеног добра и циља коме накнада служи, те је водио рачуна и да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, па је преко досуђеног износа правилно одбио тужбени захтев тужиоца АА, што и супротне наводе ревизије чини неоснованим.

Правилно је побијаном одлуком примењено материјално право из члана 21. став 2. и члана 26. став 3. у вези члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“ бр.92/11), и када је одбијен, као неоснован, тужбени захтев тужиоца ББ за накнаду нематеријалне штете.

Наиме, право на подношење захтева за рехабилитацију, у складу са одредбом члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији, имају деца лица из члана 1. став 1. овог Закона, и то само деца која су, за време трајања повреде права и слободе родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља. На основу члана 21. став 1. истог Закона, лица из члана 7. тачка 5. имају право на здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, као и право на рехабилитационо обештећење, у складу са одредбом члана 26. став 3. овог закона, а према ставу 2. истог члана, ово право имају и брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица. Одредбом члана 26. став 3. и 4. Закона, прописано је да лице из члана 7. тачка 5. овог Закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи (став 3.), а да лица из члана 21. став 2. овог закона имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота, такође у складу са законом којим се уређују облигациони односи (став 4.).

У складу са изнетим, Врховни касациони суд налази да нижестепени судови основано закључују да правилна примена цитираних законских одредаба подразумева да право на накнду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе својих родитеља, имају деца рехабилитованих лица која су за време трајања повреде права и слободе својих родитеља била рођена и то она деца која су или рођена у установама за извршење санкција или су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља, али да право на накнаду овог вида нематеријалне штете имају и брачни друг, родитељи, браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица.

Имајући ово у виду, као и да је тужилац ББ, праунук рехабилитованог лица, то он не спада у круг лица из члана 7. тачка 5. и члана 21. став 2. у вези члана 26. став 2. Закона о рехабилитацији, због чега нема право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе свог прадеде, па је његов тужбени захтев у овом делу правилно одбијен, као неоснован

Судови су одбили и тужбени захтев којим су тужиоци тражили да се тужена обавезе да им накнади материјалну штету (ближе одређену изреком првостепене одлуке), уз правилну примену члана 21. став 3. и члана 26. став 1. до 3. Закона о рехабилитацији, с обзиром да право на накнаду материјалне штете настале као последица лишења слободе правног претходника тужилаца, има само то - рехабилитовано лица. Право на обештећење материјалне штете коју је рехабилитовано лице претрпело, могу остварити и његови наследници, али само у случају да су рехабилитована лица то право остварила за живота.

Тужиоци јесу законски наследници сада покојног ВВ, али у овом поступку не могу основано потраживати накнаду тражене материјалне штете ни по основу наслеђа иза свог оца, односно прадеде (по праву представљања), јер према Закону о наслеђивању, заоставштину представљају само права подобна за наслеђивање која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Права подобна за наслеђивање су

само она права која је оставилац остварио, односно која су му призната до момента смрти, што не подразумева и право на потраживање одређеног права уместо њега (оставиоца), осим у случају када је то посебним законом изричито предвиђено, као што је то у конкретном случају право на подношење захтева за рехабилитацију.

Имајући ово у виду, као и да је ВВ преминуо пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, па му за живота није признато право на накнаду било ког вида материјалне штете, коју је трпео због лишења слободе, то је и захтев тужилаца за накнаду тражене материјалне штете неоснован, како то правилно закључују и нижестепени судови.

На основу изнетог, применом члана 414 став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић